

# CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 4 krone,  
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 3 krone.

Uredništvo in upravištvo Komenskega ulice št. 12.

## Slavnosti ob trinajststoletnici smrti sv. Gregorija v Rimu.

(Poroča kan. dr. Andr. Karlin.)

(Konec.)

**S**tolni kapelnik dr. Widmann iz Eichstädtja navaja pomisleke gledé novih izdaj koral, ki se nam obetajo. Odgovarjata mu pater de Santi in prof. Wagner. Potem se sprejme enoglasno predlog, da se cerkveno-glasbeni oddelek kongresa gregorijanskega popolnoma in radostno in brez prikritja postavi na stališče, katero zavzema Motu proprio papeža Pija X.

Nato se obrne prof. Wagner na svoje nemške rojake, katerih je bilo mnogo v sobani. Prosi pa zlasti sodelavce nemških glasbenih časopisov, naj se drže strogo zgodovinske resnice in naj ne ponavljajo tolikrat legendarnih stvari, katere so novejša raziskavanja že davno razbila in obsodila. (Pohvala.) Naposled govori prof. dr. Alojzij Hartl iz Linca, ki je kongresu predložil tudi svoje delo o pokojnem Iv. Ev. Habertu, ter povdarja, da bi se utegnilo misliti, kakor da smo v Avstriji nekaterim točkam, ki jih navaja papežev Motu proprio, nekako nasprotni. To pa nikakor ni res. Pri nas ni nikdar — omenja govornik — nedostajalo dobre volje. Ako pa so nastale razmere, ki se postavljajo v neko nasprotje s papeževim pismom, tega ni krivo naše ljudstvo, ampak vse drugi in mnogi faktorji. Upamo pa, da vsled napornega dela, ki so ga pri nas že izvršili nekateri znameniti možje, katerim prištevam tudi Haberta, praktično izvajanje papeževih navodil za drugimi deželami ne bode zaostajalo.

Nato se je vršila druga slavnostna seja. Prvi je govoril prelat Duchesne o rimskih cerkvah, zgrajenih na čast Gregoriju Velikemu. Za njim opat Guépin o vplivu sv. Gregorija na Španskem. Zadnji je poprijel besedo prof. Wagner ter obravnaval gregorijanski prepoved na Nemškem. Omenjal je velikih zaslug Hermesdorffa, Schlechta, Schubigerja in nemških benediktincev (Beuroncev). Toda Francozom je bilo usojeno, da so pridodali sklepní kamen prepovedni zgradbi. Naposled je dr. Baumstark predaval o neki liturgični knjigi, katero je sam izdal. Potem se je seja zaključila.

## III. Dne 9. aprila.

Zadnji dan je v cerkvenoglasbeni sekciji izpregovoril najprej g. Victor iz Strassburga. Izražal je željo, naj bi zavladala skoro popolna edinost na torišču cerkvene glasbe. Nato je poročal francoski škof Foucoult o svoji zasebni avdienci pri sv. Očetu. Gledé na včerajšnjo izjavo patra de Santija o monopolu in tipični izdaji koralnih spevov je dobil dovoljenje od sv. Očeta, da si sme zapisati papeževe načrte. Kar je spisal, je sv. Oče še nekoliko z dostavki pojasnil in potrdil. Ta spis je v seji prebral in navzočniki so ga toplo odobraval. Ni pa povedal v bistvu kaj drugega, nego kar je včeraj že naznanil pater de Santi. Le nameravano novo vatikansko tipično izdajo koralnih spevov je nekoliko objasnil. Takoj po sklepu kongresa, zatrjeval mu je sv. Oče, bode v ta namen imenovana komisija pričela s svojim delovanjem. (To se je že zgodilo vsled Motupropria papeževega z dné 25. aprila 1904. Opazka poročevalca.) Vselej, ko bo kaka pola gotova v vatikanski tiskarni, se bode izročila založnikom vseh deželâ na razpolago, da jo smejo svobodno prenatiskovati. Kajpada pod pogojem, da se ne sme kar nič izpremeniti. Dokler pa nimamo nove izdaje, se smejo rabiti knjige, ki so bile doslej v rabi.

Skupščina je za ta čin skrbnosti in pravičnosti izrekla sv. Očetu iskreno zahvalo. Prav tako se je zahvalila tudi patru de Santiju za neumorno vodstvo cerkvenoglasbene sekcije na kongresu.

Sedaj pokaže baron Kanzler udeležencem gramofon, ki ima namen, da podaje ne le različne gregorijanske melodije, ampak ponese tudi širom sveta melodije, ki se bodo izlile iz tisočernih ust pri pontifikalni maši sv. Očeta bodoči ponedeljek.

Nato se je vršila tretja in zadnja slavnostna seja. Govoril je najprej Dom Gasquet, opat in predsednik angleških kongregacij benediktincev. Vsebina njegovemu govoru je bila: Gregorij Veliki in Anglija. Potem prelat Wilpert: V očetovi hiši sv. Gregorija naslikana podoba Marijina. Arheolog Wüscher-Bechi: Tipografija na griču Celiju ob času sv. Gregorija. P. Lucijan David O. S. B.: O zopetnem odkritju gregorijanskih melodij. Dom Pothier, opat v St. Wandrille: O glasbenem značaju gregorijanskega petja.

Tu se je zborovanje prekinilo. Vstal je namreč pater de Santi in jel opozarjati skupščino, da prav sedaj benediktinci od Sv. Cecilije (Solesmes) izročajo sv. Očetu za prihodnjo slovesnost mašne bukve, katere so sami napisali in naslikali. Govornik je to znamenito delo meniške marljivosti natančneje opisal in je pohvalil zlasti umetniške miniature, ki so jih zgotovili benediktinci. Omenja tudi blagih nun, ki so svoje zadnje dragocenosti, ki so jim še ostale, žrtvovale v svrhu, da platnice tega misala okrasijo z biseri in dragulji. Skupščina jim je v priznanje poslala telegrafičen pozdrav.

Dom Ghignoni je na to še govoril o krščanski umetnosti. Vseh govornikov predavanja so bila sprejeta z navdušenim pritrdjevanjem.

Potem je prebral pater de Santi telegram papeževega tajnega kamornika Bressana, v katerem se sv. Oče zahvaljuje za izraženo čestitko in naznanja svojo radost, da se je kongres tako dobro sponesel. Zlasti pa ga veseli, ker je uverjen, da je s tem zadobila vednost nov pokret in se bodo liturgične

melodije po vsej cerkvi tem laglje širile in ustanovile, tiste melodije, ki imajo po papežu Gregoriju svoje ime in svoj izvir. Pij X. podeljuje kongresu in vsem udeležencem apostolski blagoslov.

Ko se je bral telegram so navzočniki vstali in končno navdušeno pozdravljali papeža.

Naposled je predsednik prelat Duchesne v sklepnem govoru še enkrat povzel glavne posledice tako srečno vzpelega kongresa in se je zahvalil kardinalom, drugim cerkvenim dostojanstvenikom in vsem kongresistom za marljivo udeležbo. In s to zahvalo je bil sijajni gregorijanski kongres zaključen.

Če se še enkrat ozremo nazaj na posamezne govore in premotrmo v duhu stvarino, ki se je obravnavala, moramo reči, da je bil kongres velikanškega pomena. Zlasti je treba povdarjati veselo znamenje, ki se je doseglo na kongresu, namreč edinost, ki je zavládala mej udeleženci gledé na reforme, ki jih želi in namerja sveta stolica v cerkveni glasbi. Naj si so bili posamniki pred kongresom v marsičem različnega mnenja, po kongresu se je vračal gotovo vsak udeležnik v domovino s trdno zavestjo, da hoče neustrašeno stati na stališču rimske stolice in po svojih močeh pripomagati, da se bolj in bolj udomači in utrdi na naših korih edino pravo in eminentno cerkveno gregorijansko petje. V to svrho nam pomagaj Bog in zaščitnica cerkvenega petja: sv. Cecilija!

## Zupanove orgle v Bovcu.

**Z**e večkrat sem želel orgle preiskavati še le tedaj, ko so stale že eno leto. To se je zgodilo 5. julija v Bovcu, kjer je g. Ig. Zupan meseca avgusta l. 1903 postavil nove orgle na pnevmatičen zistem. Krasna je pot od Trbiža do Bovca čez veleznameniti Predil, kjer se nahajajo vtvrdbe vojaške. V Bovcu sem videl razvaline, katere je prouzročil lanski požar, sredi razvalin je ostal nepoškodovan dekanijski dvorec, a tudi tega je trebalo rešiti iz žrela pogubnega plamena. To mimogrede.

Orgle imajo 19 spremenov na dveh manualih in pedalu. Dispozicija slove:

### I. manual.

1. Princip. 8'
2. Bordun 16'
3. Harmon. flavta 8'
4. Gamba 8'
5. Doppelflöte 8'
6. Octav 4'
7. Rohrflöte 4'
8. Cornett 2 <sup>2</sup>/<sub>3</sub>'
9. Mixtur 2'
10. Trompeta 8'

### II. manual.

11. Geigenprincipal 8'
12. Aeoline 8'
13. Lieblich Gedeckt 8'
14. Vox coelestis 8'
15. Flauto traverso 4'

### Pedal.

16. Principalbass 16'
17. Subbass 16'
18. Octavbass 8'
19. Pozavna 8'

20. Pedalcoppel k I. in II. manualu

21. Manualcoppel

22. Superoctavcoppel v II. manualu

Zbiralniki: Mezzoforte, Forte, Tutti. Iztik za jezičnike.

Cevno-pnevmatični zistem je prav dobro pogoden. Tipka potegne ventil, sapa smukne v cevko, po njej v mešiček, ki dviga stožke v sapnici. Tedaj odpadejo abstrakti in vsa mehanika, nobena stvar se ne more od vlažnosti napeti, izvzemši stožke, ki se pa dajo lahko regulirati. Če se pomisli, da je vse pnevmatično, tudi kopule, tedaj je igralnik majhen, na majhnem prostoru je spravljenega mnogo. Tipke v manualu in predalu so normalne, tam 54, tu 27. Registri so nad drugim manualom, imajo navadno obliko, a glavice se ne potegujejo vun, marveč se potisnejo doli ali gori, kakor hočeš register odpreti ali zapreti, med vsemi novejšimi iznajdbami najpraktičniša. Zbiralniki so na deščici pod I. manualom.

Intonacija je prav dobra v principalih in flavtah, tudi Cornett in Mixtura dasta lep, bliščeč, a ne kričeč sijaj. Mixtura ponavlja pri 3. in 4. *g* in to zelo moti. Gamba nima potrebne reznosti, jezičnika: trompeta in pozavna imata nadležen, vriščeč glas. Superoktavcoppel zopet nima izpeljane gornje oktave.

Vglasba je prav dobra, dasi orgle celo leto niso bile vglasane.

Meh je izvrstno zgoščen, ima tri zajemalce z excenter-kurbel in za igralnik je še mali meh v orglah z močnejšo sapo.

Omara je naravnost krasna, le škoda, da je premajhna, dasi je dosti prostora na koru. Za precenitev velikosti omare res treba velike razsodnosti in mnogih študij. Na tem koru bi se dal ves material složno uvrstiti.

Cena orglam je 7.600 kron in voznina.

Dasi omenim objektivno nekatere nedostatke, izjavljam, da so orgle v celoti dobre in da je opaziti očividni napredek. Treba le uvaževati dobrohoteče opomine, in dela bodo še boljša, zamogla bodo tekmovati z drugimi mojstri.

P. H.

## Gregorij Veliki in koral.

(Dalje.)

Temu navidezno nasprotuje zgodovina. Pripoveduje se namreč, da se je l. 774 ob velikonočnih praznikih vnel v Rimu prepir med frankovskimi in rimskimi pevci glede petja. Rimljani kakor Franki so trdili, da imajo pravo gregorijansko petje, in vendar se je obojih petje razlikovalo. Končno se je pokazalo, da imajo Rimljani prav, in da se morajo Franki od njih zopet naučiti pravega petja. Vprašanje je, kaka razlika je bila med obojim petjem. Gerbert trdi, ko govori o figuralni glasbi, da Franki niso znali metričnega petja, v katerem so se odlikovali posebno rimski pevci. Pevci torej, katere je poslal Karl Vel. v Rim, naj bi se privadili metričnemu petju. Verjetna je ta misel, vendar se mi boljša zdi misel beuronskega benediktinca Vivala, ki pravi v svoji nedavno izšli knjigi „Der Gregorianische Gesang“ približno takole: Frankovski pevci so bili poslani v Rim, da bi se priučili temeljiteje petja; da pa njih petje ni popolnoma odgovarjalo gregorijanskemu, je iskati vzroka v tem, ker se niso mogli po spremenitvi liturgije in tudi petja takoj privaditi novemu petju. Za kraljem Pipinom in Karlom Vel. so namreč morali po ukazu Gregorja Vel. opustiti galazijansko-galikansko liturgijo in sprejeti gregorijansko. Ista sprememba se je vršila tudi s petjem. — Zato se ni čuditi, da so zadeli pri učenju novih melodij ob marsikake velike težkoče, katere frankovska trda grla niso mogla kar takó premagati; bilo je naravno, da se je tu pa tam urinilo kaj napačnega, zategadel so večkrat morali poklicati rimske pevce za učitelje. To pa še ni nikak dokaz, da so se melodije po tradiciji pokvarile, kakor hočejo dokazovati ravno nasprotniki, ampak to nam kaže kaj očitno in razvidno, kako so se stari takoj potrudili, ko so zapazili, da pri petju kaj ni bilo prav, da se je edinstvo v petju zopet napravila. Imeli so celo tako spoštovanje do Gregorjevih napevov, da si tudi za novoupeljane

praznike niso upali sami zložiti kako melodijo, marveč so besedilo dotičnega praznika prilagodili kaki (že obstoječi) gregorijanski melodiji. Iz tega lahko vidimo, kak konservativen duh je vladal v celem srednjem veku med cerkvenimi pevci. Vneto in zvesto so skrbeli za to, da bi ohranili najdražji biser, katerega jim je Gregor Veliki zapustil — koral.

Skrbeli so, da se je prepeval koral v nepokvarjeni obliki po katoliških cerkvah, skrbeli so pa tudi, da so se koralne knjige pridno prepisavale. Posebno marljivo so se s tem pečali menihi, ki so večkrat celo svoje življenje posvetili samo prepisavanju knjig. Saj nam je dobro znano, koliko so ravno menihi storili v splošen prosep kulture, dasiravno bi današnji nasprotniki katoliške cerkve kaj takega radi izročili pozabljivosti. Prepisaval se je najprvo Gregorijev antifonarij in prepisi tega so se nadalje prepisavali. Tako imamo že v srednjem veku polno rokopisov, izmed katerih se jih je precej ohranilo do današnjega časa. Najstarejši rokopisi, katere imamo, pa ne segajo dalje nego do 9. stoletja; iz 7. in 8. stoletja nimamo nobene koralne knjige. Zaradi tega pa še ne smemo koralno tradicijo zavreči, kakor so to storili nasprotniki, češ, ravno radi tega, ker nimamo iz teh dveh stoletij nobenega rokopisa, ne moremo biti na trdnem, ali imamo v najstarejših rokopisih pravi gregorijanski koral ali ne. Skoro ni mogoče, da bi se koral v onih dveh stoletjih pokvaril ali celo pozabil, ko se je komaj spočel in je bil gotovo pri vernikih še v večjem čislju in čistejšem spominu nego pozneje. Če se je lahko ohranil od 8.—16. stoletja, toraj celih 8 stoletij nepokvarjen, dasiravno ga je izpodrivala figuralna glasba in so mu pretile še marsikake druge nevarnosti, zakaj bi se ne mogel ohraniti tekom dveh stoletij! Končno pa tudi ni najstarejši rokopis, ki je do dandanes ohranjen, brez vsake zveze z Gregorijevim antifonarjem. Dijakon Janez piše krog l. 872., da je še videl v Rimu Greg. antifonarij. Najstarejši ohranjeni rokopis je pa tudi iz 9. stoletja; torej lahko z neko moralno gotovostjo trdimo, da ni bilo med Gregorijevim antifonarjem in rokopisom nobenega presledka in da ima ta prave gregorijanske melodije. Ako nimamo iz 7. in 8. stoletja nobene knjige, še to ni nikak dokaz, da takih ni bilo.

Najstarejši rokopis imajo v samostanski knjižnici v St. Gallenu. Ta rokopis je kopija onega antifonarija, o katerem pripoveduje Ekkehard IV., da ga je prinesel rimski pevec Romanus v 9. stoletju v St. Gallen in ga samostanu podaril. Učenjaki tudi kopiji prisojajo, kakor so mogli spoznati iz potez nevm in črk, da je bila narejena še v 9. stoletju.

Razen tega so pa še drugi stari rokopisi, ki tudi nimajo male vrednosti. Naj omenjamo par bolj znamenitih, ki se nahajajo v raznih knjižnicah; tako

v St. Gallenu iz 10. stoletja

v Montpellieru „ 11. „

v Einsiedelnu „ „ „

v Mote Cassino „ „ „

v ljudski knjižnici v Rimu iz 12. stoletja

v kraljevski knjižnici v Brüsselu iz 13. stoletja.

Po propadu koral v 17. stoletju so ležali ti in drugi rokopisi po knjižnicah, ne da bi se kdo zmenil zanje. Šele ko se je v drugi polovici 19. stoletja zopet vzbudila želja po pristnem koralu, so se jele knjižnice raziskovati, in rokopisi so zopet zagledali beli dan. Razni učenjaki so se takoj lotili dela in se trudili, da bi dobili iz starih rokopisov pravi gregorijanski koral. A pri tem delu so zadeli ob težkoče, pri kojih je marsikomu upadel pogum, da je opustil nadaljno študiranje in raziskavanje in vzdihnil: „Gregorijanskih melodij nimamo več“. Poglejmo, če so bili ti možje upravičeni trditi kaj takega.

Dve glavni težkoči sta, ki sta zavrli pot raznim učenjakom: 1.) Nevme v rokopisih so nedoločne in se ne dajo razložiti; 2.) rokopisi se med seboj ne strinjajo. Precej časa se je živel v tej zavesti, da teh težkoč ni mogoče premostiti. Toda najnovejša raziskavanja, kjer si je pridobil največjih zaslug benediktinec Dom Pothier, so pokazala, da se te težkoče vendar dajo premagati.

Nevme so nedoločne in se ne dajo razložiti. Priznati moramo, da ne moremo več sedaj dobiti iz samih nevm kake melodije, to pa radi tega, ker nimamo one znanosti, katero so imeli stari pevci. Ustna tradicija je pa tudi že izumrla, toraj bi morali res obupati, ako ne bi imeli druge pomoči. Ako bi nevme zaznamovale le nekaj določnega, gotovo bi nam bili zapustili stari kako razlago. Zatorej tudi ni misliti, da se bode kedaj komu posrečilo izločiti melodije iz samih nevm. Ako so učenjaki hoteli doseči kak uspeh pri



iskanju starih melodij, so si morali iskati pomoči v rokopisih in knjigah, ki niso pisane z nevmami, marveč imajo kako bolj določno pisavo. In res so dobili po raznih knjižnicah prav mnogo takih rokopisov z intervalno pisavo in notnimi linijami, katere so potem mogli primerjati z rokopisi z nevmami. Memogredé naj omenjamo, da se je pri tem raziskavanju tudi pokazalo, da ni Guido iz Arezza izumitelj notnih linij kakor se je dosedaj trdilo, marveč da so notne linije rabili že pred Guidonom. Že za sv. Gregorija in tudi že preje so zaznamovali tone s črkami. Pozneje so pa izprevideli, da je to preveč neokretno, in začeli so risati linije, med katerimi so pisali ali črke ali pa pike z različnimi drugimi znamenji. Guido ima tu le toliko zasluge, da je notne linije izpopolnil in pisal melodije na štiri take linije. Dobili so se celo kodiki, ki so imeli po pet ali še več linij.

Toda kakor nimamo nobene knjige z nevmami iz 7. in 8. stoletja; tako tudi nimamo iz teh dveh stoletij nobenega kodika, ki bi bil drugače pisan. A že iz 9. stoletja so se dobili sem in tja kaki fragmenti z intervalno pisavo. Začetkom 10. stoletja pa je že menih Hucbald rabil notne linije, med katere je pisal kar celo besedilo. Nekako tako kakor mi sedaj pišemo note, je on postavil zloge posameznih besedij med linije. V svojem delu „Musica enchiridis“ pa že svetuje drug način zaznamovanja tonov, ki se že močno približuje naši notni pisavi. Pravi, da je treba narisati toliko linij, kolikor jih zahteva melodija sama; v začetku črt naj se zaznamujejo toni s črkami in potem naj se pišejo med črte pike po višini in nižini kakor se že glasi napev. Pod linijami naj se napiše besedilo.

To notno pisavo, če jo smemo tako imenovati, so razni samostani tudi jeli takoj rabiti. Vendar se je v 10. in 11. stoletju navadno pisalo le na eno, k večjemu na dve črti. To nam pričujejo rokopisi in kopije, katere imamo iz 10. stoletja: omenjamo naj n. pr. rokopis iz Vallisumbrose (Vallumbrose) na Laškem, ki sega v čas pred Guidonom in ima spisane melodije na dveh linijah. P. Athanasius Kircher je našel rokopis iz 10. stoletja v knjižnici samostana St. Salvator pri Messini, v kojem je pa notacija že podobna Hucbaldovemu sistemu. Precej rokopisov pa imamo (tudi) iz 10. 11. in 12. stoletja, ki so pisani s takozvano diastemijo. Ta je podobna nevmam in se razločuje od njih v tem, da rabi dvojne vrste nevm (Akzentneumen in Punktneumen), ki so tako sorazmerno melodiji razpostavljene, kakor bi bile pisane na linije. Istotako imamo razne rokopise tudi iz poznejših stoletij do 16. stoletja kjer že najdemo tiskane koralne knjige. Lahko toraj trdimo, da imamo z nedoločnimi nevmiranimi rokopisi istodobne manuskripte, v katerih se nam nudijo melodije v določni obliki.

Ko so torej učenjaki izprevideli, da si ne morejo pomagati s samimi nevmami, so te začeli primerjati z intervalnimi ali druge vrste rokopisi. Ker so se melodije večinoma strinjale, so lahko kmalu spoznali nevmne in njih zakone in polagoma so dobili melodijo za melodijo. Žal da se v natančnejše raziskavanje, kako so to delali, ne moremo spuščati, ker bi se stvar preveč zavlekla. Sedaj moremo konstatirati le to dejstvo, da se je učenjakom posrečilo nevmne razrešiti, in da je ta težkoča rešena.

S tem pa še ni rečeno, da že imamo gregorijanske melodije. Nasprotniki nam zastavijo še drugo težkočo, češ rokopisi se ne strinjajo, ker so se melodije tekom časa spremenile in pokvarile. Zares pravi čudež bi bil, ako bi se skozi toliko stoletij ne vrinila pod pero prepisaveca tu pa tam kaka napaka. Saj še sveto pismo, ki so ga pridni menihi še bolj vestno prepisavali, ni hrez pisnih napak. Zaradi takih napak pa, ki niso tolikega pomena pa še ne smemo kar cele knjige zavreči. Ako bi tako delali, bi ne imeli iz starega in srednjega veka niti ene knjige, ampak bi morali konsekvntno vse vreči med staro šaro. Zgodovina starih narodov in njih kultura bi nam bila neznana. Treba je pač arheološkega raziskavanja, kakršnega pa večina nasprotnikov ni poznala. Zametavali in pobijali so stare zaklade melodij ne toliko iz lastnega prepričanja kakor iz prav nizkotnih ozirov, večkrat iz prenapetega šovinizma in gole dobičkaželjnosti. In kje so one napake, o kojih nam vedó ti možje toliko nalveziti?

(Dalje prih.)

## Sporočilo o frančiškanskem župnijskem zboru.

Minulo je leto, kar sva poročala o vseh našega zbora, današnje sporočilo bo krajše.

Zbor šteje 24 pevcev in pevk: 7 sopranov, 6 altov, 3 tenorje, 8 basov. Vaje vsak torek in petek ob 6. zvečer. Pevstvo jako redno obiskuje vaje in cerkvene produkcije. Razun

navadnih opravil se obhaja vsako leto devetdnevnic pred praznikom sv. Frančiška, istotako pred praznikom Brezmadežnega Spočetja, dalje Šmarnice vsak večer ob 6. uri in osmina sv. Rešnjega Telesa. Letos se je praznovala tudi 100 letnica, kar je župnija izročena frančiškanskemu redu in vsacega osmega v mesecu se obhaja slavnost za Marijini jubilej.

Izvajali smo poleg lanskih stvari na novo:

Maše: Haller, Missa septima,  
Palestrina-Mitterer, Missa Papae Marcelli,  
Witt, Missa XI. Toni,  
L. Ebner, Missa in hon. S. Josep 2 voc.,  
M. Filke, Missa Brevis,  
Witt, Missa S. Ambrosii,  
Gruber, Missa dominicalis I. in II.

Te Deum; Witt v e-mol, za 100 letnico z orkestrom.

Za vloge smo letos rabili tudi Nickel „Lauda Sion“.

Slovenske cerkvene pesmi smo letos zajemali iz „Slava Jezusu“, iz Šmarnic P. Hugolina, posebej vseh so nam pa Griesbacher-jeve Marijne pesmi, te smo peli vsikdar s posebnim veseljem.

Pevci so zelo napredovali v vokalizaciji, prednašanju, konsolidaciji, tako, da se danes lahko govori o frančiškanskem kot enotno izvežbanem zboru.

Župnijsko Cecilijno društvo je ustanovljeno in je že našlo posnemavcev v stolni in kamniški župniji. Z božjo pomočjo hočemo z isto vnemo delati tudi zanjprej.

*P. Hugolin Sattner. P. Angelik Hribar.*

## Dopisi.

**Iz Ljubljane.** Šel sem na Brezje na božjo pot. Bila je nedelja, tedaj čakam po opravljeni pobožnosti še pridige in sv. maše ob desetih. Zanimalo me je čuti nove orgle, ki stoje na malem koru nasproti milostne kapele. Krasna je omara orgel, kaj takega se ne vidi v treh kronovinah. Ti mojsterski reliefi, bogato pozlačena omara, te srebrno-svetle piščali!

Sv. maša se prične in orgle zadone. Njihov glas ne izpolnjuje cerkve, saj tudi nimajo tega namena, ker so orgle druge vrste za navadna opravila, njim imajo slediti druge, večje orgle na velikem koru, seveda ob svojem času, kadar pridejo na vrsto. Vendar je glas polen, eleganten, razmerje izborna. Po sv. maši sem šel bližje gledat in sem videl, da imajo 14 spremenov na dveh manualih in pedalu. Delo je Jos. Mauracherjevo.

Kaj čujem med sv. mašo? Lepo umetno sviranje iz not, tematično delo. Kako dobro de človeku, ko čuje na deželi umetne preludije, dočim se celo v mestih sliši dostikrat le dolgočasno prehajanje iz enega akorda v drugega. Pedal samostojen; čujejo se tudi visoki toni, ne pa kakor navadno, le toni sredine. — In petje? Kdo bi si bil mislil? Lep mešan zbor, z diskretnimi sopran, lepo umerjen in izvežban. In pesmi? Najboljše, kar jih ima slovenska cerkvena literatura. Tako je, sem si mislil, kjer je pravi mož, tam je vse mogoče. Pa podpore je treba od strani cerkvenega predstojništva. Zvedel sem, da je tukaj oboje.

Toraj na Brezjah nov dokaz, da se vse doseže s trudom in pridnostjo. Najprej teorija, pridne vaje, potem se zlahka da priučiti vsaka skladba.

## Razne reči.

— Orglarska šola Cecilijinega društva v Ljubljani je zvršila šolsko leto 1904 dne 14. julija z javno preskušnjo. Zbralo se je razen odbornikov tudi več prijateljev cerkvene glasbe, ki so pozorno sledili posamnim teoretičnim in praktičnim vprašanjem, na katera so morali gojenci odgovarjati. Uspeh je splošno prav dober, če tudi nima šola letos več abitu-

rientov nego tri. Izpričevalo vsposobljenosti za orglarsko službo so si pridobili tile trije kandidati: Arh Albin iz Čemšenika, Cimerman Francišek iz Št. Lamberta in Zupančič Anton iz Česnjic pri Št. Vidu na Dolenjskem. K sklepu je predsednikov namestnik navduševal mlade organiste naj ne upešajo v izvajanju naloge Cecilijinega društva ter stanovitno naj gojé pravo cerkveno petje zlasti sedaj, ko papež Pij X. s toliko resnobo kliče na delo vse zmožne vernike, da se pomete iz cerkva vse nedostojno in posvetno in pri naši službi božji zavlada vsepovsod petje, katero je gojila in ohranila cerkev kot svoje izza prvih stoletij.

— **Novi mašnik.** Najganjlivši trenutek za mladega duhovnika je pač isti, ko stopi v mašniškem ornatu prvkrat v cerkev, da opravi ondi presveto daritev. Vsakemu zaigra srce v svetem strahu in veselju, ko ga pozdravi s kora znani, priljubljeni napev. Nekaj manjka, če se ne poje Riharjev spev in ljudstvo se ne bo privadilo z lepa drugemu napevu. Pisatelj teh vrstic je sam strog cecilijanec, a ko so mu na novi maši hoteli peti drug napev, je odločno zahteval Riharjevega. Zato se zdi vsak poskus, spodriniti Riharjev napev, brezuspešen in nepotreben in skladatelji naj se poskušajo raji drugje. *Fr. K.*

— **Jos. Gruber**, znani in rodovitni skladatelj, ki je bil dolgo vrsto let organist v Št. Florijanu na Gor. Avstrijskem, je zapustil to mesto in se preselil v Linc, kjer poučuje v mnogih zavodih glasbo. Njegovo mesto v Št. Florijanu je zavzel vč. g. Francišek Müller, avguštinec.

— **V Rezn**u bo dne 21. avgusta občni zbor Cecilijinega društva v zvezi z 51. nemškim katoliškim shodom. Kdor hoče slišati kaj posebnega v glasbenem in cerkveno-političnem pogledu, pojdi tjekaj, ne bo mu žal.

— **Ventilator** je najnovejša znajdba pri mehu z električno silo. Sedaj odpadejo zajemalci (Schöpfer), ker ventilator, ki se neposredno natakne na motor in se v eni minuti zasuje 1000 krat, dá toliko in tako mirne sape, da se lahko vglašuje najnežniši spremen pri najhujšem teku. Nobena stroka ne napreduje tako naglo kot orglarska.

## Oglasnik.

**Janez Meurerer:** Missa solemnis in honorem ss. Cordis Jesu, op. 15.

— Missa solemnis in laudem ss. Corporis Christi, op. 26.

Dve slavnostni maši najboljše vrste v moderni obliki a v pravem cerkvenem duhu, obe za mešan zbor z orkestrom. Prva maša se more peti tudi samo z orglami; žal, da ni pridani tudi drugi maši posebni glas za orgle, ki bi nadomestile instrumente, ker le-ta maša ni pretežka, temveč je jako efektivna in bi se dala lahko brez instrumentov izvajati kakor prva. Spreten organist si pomaga s partituro, ako si vpiše obligatne instrumentalne glase v dvovrstje mešanega zbora — trud se izplača. Cena 1. maši: Part. 3 K (za instrumente 6 K), vsak glas po 40 h. Cena 2. maši: Part. 4 K 20 h, vsak glas po 40 h. Založila Verlagshandlung „Styria“ v Gradcu.

**Eduard Brunner:** 25 ofertorij iz „Commune Sanctorum“, op. 188. Part. 3 K 60 h, vsak glas po 60 h.

— 26 ofertorij iz „Proprium sanctorum“, op. 189. Part. 3 K 60 h, vsak glas po 60 h.

— 30 ofertorij iz „Proprium de tempore“, op. 190. Part. 4 K 20 h, vsak glas po 60 h. Založba kakor gori.

Sploh lože skladbice, povsem dobre; ker so zložene deloma za 1, 2 ali 3 glase, bodo dobro došle posebno cerkvenim zborom, katerim manjka tenorov.

**Hermann Bäuerle:** Missa pro defunctis (Requiem cum Libera) brez sekvence, ki naj se poje koralno. Za mešan zbor brez orgel. Part. 2 K 16 h, vsak glas po 24 h. Založil Alfred Coppenrath (H. Pavelek) v Rezn.

Lepa, zanimiva skladba, katera izraža značajno pobožne čute liturgičnih besed. Polifonije ni mnogo, v dvoglasji je zloženo več stavkov, falsobordone ima ponavljanje introita, gradual in „Hostias“. Priporočamo vsem boljšim zborom.

---

**Današnjemu listu je pridana 7. števil. prilog.**

---

Odgovorni urednik lista **Janez Gnjezda**. — Odgovorni urednik glash. priloge **Anton Foerster**.  
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadruga tiskarna v Ljubljani